AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI ELM Və TƏHSİL NAZİRLİYİ
LƏNKƏRAN DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

«Təsdiq edirəm»
Tədris məsələləri
üzrə prorektor v.i.e:
dos. Zaur Məmmədov
"12" 09 2025-ci il

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050310-Müzey, arxiv işi, abidələrin qorunması
Fakültə: Tarix, coğrafiya və incəsənət
Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası
I. Fənn haqqında məlumat
Fənnin adı: Azərbaycan tarixi (Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin 16 aprel 2025-ci il tarixli 3-29/3-2-191F/2025 nömrəli əmri ilə təsdiq edilmişdir. Lənkəran -2025)
Kodu: HF-B01
Tədris ili: I (2025-2026) Semestr: I
Tədris yükü cəmi: Cəmi 50 saat. Auditoriya saatı 14 saat (8 saat mühazirə, 6 saat seminar)
Təhsilalma forması: Qiyabi
Tədris dili: Azərbaycan dili
AKTS üzrə kredit sayı: 5 kredit
II. Müəllim haqqında məlumat:
Adı, soyadı, dərəcəsi: dos. Mahmudov Kamal Fətulla oğlu
Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Ə.Məmmədov küçəsi, 22.
Məsləhət saatı: IV-V günlər saat: 14^{00}-16^{00}
E-mail ünvanı: kamal-1965@mail.ru
III. Tövsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:
1. Azərbaycan tarixi: 7 cilddə, AMEA, Bakı, Elm, 2007.
2. .Azərbaycan tarixi: III cilddə, I cild. Bakı, 1998.
3. Azərbaycan tarixi: I hissə (Ali məktəblər üçün dərslik). Z Bunyadov, Y.Yusifovun redaktəsi ilə. Bakı, 1994, 719 s.
4. Azərbaycan tarixi. Uzaq keçmişdən 1870-ci illərə qədər. S.S.Əliyarlının redaktəsi ilə. Bakı, 1996.
5. Azərbaycan tarixi (Oçerklər). Rəcəbli Q.Ə. Bakı, Elm və təhsil, 2013, 542 səh.
6. Azərbaycan tarixi: (Ən qədim zamanlardan-XXI əsrin ilk onilliklərinədək) Abdullayev M. Bakı, 2016
7. Aşurbəyli S. Şirvanşahlar dövləti. Bakı, Avrasiya press, 2006, 416 s.
8. Bunyadov Z. Azərbaycan VII-IX əsrlərdə. Bakı, 2007, 235 s.
9. Qaşqay S. Manna dövləti. Bakı, 1993, 130 s.
10. Əfəndiyev O. Azərbaycan Səfəvilər dövləti. Bakı, Şərq-Qərb,1993, 2007, 300 s.
11. Fazili Abdulla. Atropatena er.əv. IV – er.VII əsri. Bakı, Elm, 1992, 216 s.
12. Piriyev V.Z. Azərbaycanın tarixi coğrafiyası. Bakı, Araz nəşriyyatı, 2002, 152 s.
13. Şərifli M. IX əsrin ikinci yarısı-XI əsrlərdə Azərbaycan feodal dövlətləri. Bakı, Elm, 1978, 242 s.
14. Vəlixanlı.N. Ərəb xilafəti və Azərbaycan. Bakı, 1993. 170 s
15. Mustafayev C.M. Azərbaycan xanlıqlar dövründə. Bakı, 2012, 256 s.
16. İsmayılov İ.Z. Azərbaycanlıların II Dünya müharibəsində iştirakı. Bakı, 2000, 192 səh.
17. Rəsulzadə M.Ə. Azərbaycan Cümhuriyyəti. Bakı, 1990, 112 səh.
18. Azərbaycan Respublikası 1991-2001. Bakı, 2001, 279 səh.

IV. Prerekvizitlər: Azərbaycan tarixi fənninin tədrisi üçün tələbələrə öncədən digər fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.
V. Korekvizitlər: Azərbaycan tarixi fənninin tədrisi ilə eyni vaxtda digər fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.
VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Azərbaycan tarixinin tədrisi Vətən tarixinin mənimsənilməsi elmidir. Vətən tarixini öyrənməklə hər bir vətəndaş özünün milli mentaliteti ilə tanış olur. Tələbə Azərbaycanın ibtidai icma dövrü tarixindən başlayaraq müasr dövrə qədər olan tarixi mənimsəmiş olur. Burada o, erkən dövlət qurumlarını, qədim dövlətlər olan Manna, Atropatena, Albaniyanı, Azərbaycanın Sasanilər və Xilafət hakimiyyətinə tabe olan dövrləri, Azərbaycanda feodal dövlətlərinin yaranması tarixini, Səlcuqların Azərbaycana gəlməsi və Atabəylər dövləti tarixini, Monqol işğalları dövrünü, Qaraqoyunlu və Ağqoyunlu dövlətlərinin yaranması tarixini, Səfəvilər dövlətinin tariximizdə mühüm rolunu, xanlıqların daxili və xarici siyasətini, Azərbaycanın Rusiya və İran arasında bölüşdirilməsinin mərhələlərini, XX əsrin əvvələrində baş verən ictimai-siyasi hadisələri, Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin tariximizdə misilsiz rolunu, Azərbaycanda sovet rejiminin qurulması və II Dünya müharibəsində faşizim üzərində qələbədə vətənimizin əvəzsiz

CamScanner ilə skan edilib

xidmətlərini. XX əsrin 70-80-ci illərində Azərbaycanda sosial-iqtisadi və mədəni inkişafını, 1990-cı il 20 Yanvar hadisələr, Dövlət müstəqilliyinin bərpa olunması və Azərbaycan müsdəqilliyin ilk illərində, Xocalı faciəsi, Milli qurtuluş, Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdışı, Müstəqil Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının qəbul edilməsi, 2003-cü ildə İlham Əliyevin Prezident seçilməsi və Azərbaycanın davamlı inkişafı, İkinci Qarabağ müharibəsi, Zəfər Qələbəsi tarixini öyrənməklə Vətən tarixini öyrənmiş olur. Azərbaycan tarixini bu fənnə dair akademik nəşrlərdən öyrənmək, eyni zamanda ayrı-ayrı mövzulara aid monoqrafiyalarla tanış olmaq, Azərbaycan tarixinin tarixşünaslığına və mənbəşünaslığına diqqət yetirmək, Vətən tarixini öyrənməklə Vətəni sevmək və Vətəni sevməyi öyrətmək əsas məqsədir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- *10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfidir.*
- *9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam aça bilir.*
- *8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;*
- *7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandıra bilmir.*
- *6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.*
- *5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.*
- *4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;*
- *3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandıra bilmir;*
- *1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.*
- *0 bal- suala cavab yoxdur.*

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görüləcək.

X. Təqvim-mövzu planı: 8 saat mühazirə, 6 saat seminar

№	Keçirilən mühazirə və seminar mövzuları	Müh.	Sem.
1	**Mövzu: Azərbaycanda ilkin dövlət qurumları (Kuti, Lullubi). Azərbaycan ərazisində qədim dövlətlər. Azərbaycan III-XII əsrlərdə** **Plan:** 1. Azərbaycanda ilkin dövlət qurumları – Kuti və Lillubi 2. Manna dövləti, Atropatena dövləti, Albaniya dövləti 3. Sasanilərin Azərbaycanı işğal etməsi və onlara qarşı üsyanlar 4. Ərəb Xilafətinin Azərbaycanı işğal etməsi. Xilafətin Azərbaycanda idarəçilik, köçürmə, torpaq və vergi siyasəti 5. Azərbaycanın IX-XI əsr feodal dövlətləri. Azərbaycan Səlcuq imperiyasının tərkibində. Atabəylər dövləti	2	

CamScanner ilə skan edilib

2	**Mövzu: Azərbaycan XIII-XV əsrlərdə. Səfəvilər dövləti. Azərbaycan xanlıqlar dövründə** **Plan:** 1. Monqolların Azərbaycana yürüşləri. Azərbaycan Hülakülər dövlətinin tərkibində 2. Qaraqoyunlu və Ağqoyunlu dövlətləri 3. Səfəvilər dövlətinin yaranması. Səfəvi-Osmanlı müharibələri 4. Nadir şah imperiyasının yaranması və süqutu 5. Azərbaycanda xanlıqlarının yaranması, onların sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti	2	2
3	**Mövzu: Azərbaycanın Rusiya və İran arasında bölüşdürülməsi. Azərbaycan XX əsrin əvvəllərində. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti** **Plan:** 1. Azərbaycan torpaqlarının Rusiya və İran arasında bölüşdürülməsi 2. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda milli demokratik hərəkat. 3. Azərbaycan I Dünya müharibəsi illərində 4. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin elan edilməsi. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət quruculuğu və süqutu.	2	2
4	**Mövzu: Azərbaycan sovet rejimi və müstəqillik dövründə** **Plan:** 1.Azərbaycanda sovet rejiminin yaradılması, DQMV-nin və Naxçıvan MSSR-in təşkili. Kütləvi represiyalar.Azərbaycan SSR 1941-1945-ci illər II dünya müharibəsi illərində 2. Azərbaycan SSR II Dünya müharibəsindən sonrakı dövrdə. Heydər Əliyevin 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-də apardığı quruculuq işləri 3. Birinci Qarabağ müharibəsi. Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdışı. "Əsrin müqaviləsinin" imzalanması. Azərbaycanın yeni neft strategiyası 4. 2003-cü ildə İlham Əliyevin Prezident seçilməsi və Azərbaycanın davamlı inkişafı və xarici əlaqələri 5. 2016-cı il Aprel döyüşləri. İkinci Qarabag müharibəsi. Zəfər Qələbəsi.	2	2

XI. Fənn üzrə tələblər

Təlim nəticəsində tələbələrin əldə etməli olduqları təsəvvür, vərdiş və bacarıqları:

Öyrənən tanış olur:

- Azərbaycan tarixi fənninin mövzuları ilə tanışlıq,
- Fənn üzrə problemlərinin araşdırılması və təhlilini aparmaq,
- -Vətənimizin qədim və müasir tarixi məsələlərinin ardıcıl və əlaqəli izahına səy göstərmək
- Azərbaycan tarixi fənninin müxtəlif dövrlər üzrə problemlərinə diqqət yetirmək-
- -Milli dövlətçilik tarixi məsələlərə obyektiv yanaşmaq

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri

-Azərbaycan tarixinin aktual istiqamət və problemlərini mənimsəyir
-Azərbaycan tarixinin müxtəlif dövrlərini öyrənir
-Milli dövlətçilik tarixi və onun müxtəlif dövrlərdə spesifik xüsusiyyətlərini mənimsəyir
-Azərbaycan tarixinin vətənpərvərlik və azərbaycançılıq ideologiyaya yiyələnir
-Müasir Azərbaycan dövlətinin daxili və xarici siyasətlərinin əsas istiqamətlərini mənimsəyir
-Azərbaycan tarixinin öyrənilməsində müstəqil elmi bacarığına nail olur

XIII. Tələbələri fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollekvium sualları:

I Kollekvium sualları

1. Atropatena dövləti
2. Albaniya dövləti
3. Xürrəmilər hərəkatı. Babəkin başçılığı ilə ərəblərə qarşı azadlıq müharibəsi
4. Monqolların Azərbaycana yürüşləri
5. Səfəvilər dövləti
6. Azərbaycan xanlıqları
7. Azərbaycan torpaqlarının Rusiya və İran arasında bölüşdürülməsi
8. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti (1918-1920)
9. Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdışı (1993)
10. İkinci Qarabağ müharibəsi. Zəfər Qələbəsi

XV İmtahan sualları:

CamScanner ilə skan edilib

1. Azərbaycanda ilkin dövlət qurumları (Kuti və Lullubi)
2. Manna dövləti
3. Atropatena dövləti
4. Albaniya dövləti
5. Azərbaycanda feodal münasibətlərinin yaranması və Sasani əsarəti (III-VI əsrlər)
6. Azərbaycan Ərəb Xilafətinin tərkibində. İslam dinin Azərbaycanda yayılması (VII-IX əsrlər)
7. Xürrəmilər hərəkatı. Babəkin başçılığı ilə ərəblərə qarşı azadlıq müharibəsi
8. IX-XI əsr Azərbaycan feodal dövlətləri
9. Azərbaycan Atabəylər dövləti (1136-1225)
10. Monqolların Azərbaycana yürüşləri
11. Hülakülər dövləti. Qazan xan
12. Qaraqoyunlu dövləti (1410-1468)
13. Ağqoyunlu dövləti (1468-1501)
14. Səfəvilər dövlətinin yaranması
15. Azərbaycan xanlıqları
16. Azərbaycan torpaqlarının Rusiya və İran arasında bölüşdürülməsinin 1-ci mərhələsi (1804-1813). Gülüstan müqaviləsi
17. Azərbaycan torpaqlarının Rusiya və İran arasında bölüşdürülməsinin 2-ci mərhələsi (1826-1828). Türkmənçay müqaviləsi
18. 2XIX əsrdə Azərbaycanda Rusiyanın müstəmləkə siyasətinə qarşı üsyanlar
19. 1918-ci il mart Soyqırımı.
20. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti (1918-1920)
21. Azərbaycanda sovet rejiminin yaradılması, DQMV-nin və Naxçıvan MSSR-in təşkili
22. Azərbaycan 1941-1945-ci illər II dünya müharibəsi illərində
23. Heydər Əliyevin 1969-1982-ci illərdə Azərbaycan SSR-də apardığı quruculuq işləri
24. 1990-cı il 20 Yanvar faciəsi
25. Xocalı faciəsi (1992)
26. Birinci Qarabağ müharibəsi. Azərbaycan torpaqlarının işğalı
27. Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətə qayıdışı (1993)
28. "Əsrin müqaviləsinin" imzalanması. Azərbaycanın yeni neft strategiyası
29. 2003-cü ildə İlham Əliyevin Prezident seçilməsi və Azərbaycanın davamlı inkişafı
30. İkinci Qarabağ müharibəsi. Zəfər Qələbəsi

"Azərbaycan tarixi" fənninin sillabusu 050310-Müzey, arxiv işi, abidələrin qorunması fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Kafedra müdiri: ______ **dos.K.F.Mahmudov**

Fənn müəllimi : ______ **dos. K.F.Mahmudov**

CamScanner ilə skan edilib